

ชื่อเรื่อง **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมใน
วิชาชีพบริหารธุรกิจสำหรับนักศึกษาบริหารธุรกิจ**
**The Development of an Instructional Model to Enhance
Professional Ethics for Business Administration Students**

ผู้วิจัย ณัฐพงศ์ชัย ไทโรพงษ์พันธ์

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ พ.ศ.2552

ความสำคัญของปัญหา

จริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญประการหนึ่งในการประกอบวิชาชีพ เพราะจริยธรรมเป็นข้อกำหนดแนวทางความประพฤติสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงในวิชาชีพ การบริหารธุรกิจจัดว่าเป็นวิชาชีพหนึ่ง เพราะประกอบด้วยความรู้วิทยาการขั้นสูง มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพนี้ต้องได้รับการฝึกฝนอบรม และมีสมรรถนะวิชาชีพควบคุมมาตรฐาน ดังนั้น นักบริหารธุรกิจจึงถูกสังคมคาดหวังให้มีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง เนื่องจากจริยธรรมในวิชาชีพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญมากทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม จริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจจึงเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นหลักเกณฑ์สำหรับนักบริหารธุรกิจต้องยึดถือปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพ ด้วยสำนึกในความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมและการกระทำที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมนโยบายและการปฏิบัติในภาคธุรกิจ ถ้าหากผู้ประกอบวิชาชีพบริหารธุรกิจขาดจริยธรรมในวิชาชีพแล้ว ก็จะมีมุ่งเน้นเพียงแต่การแสวงหากำไร หรือผลประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของสังคม อันก่อให้เกิดอาชญากรรมทางธุรกิจและปัญหาในสังคมตามมาได้ เช่น การปั่นหุ้น การฉ้อโกง การโฆษณาหลอกลวงประชาชน หรือการจงใจให้ข้อมูลผิดๆ แก่ผู้บริโภค การผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มอมเมาประชาชน คำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง เป็นต้น จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข่าวจากหนังสือพิมพ์ในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ.2549 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2551 พบว่า มีจำนวนข่าวทั้งสิ้น 245 ข่าว ที่สะท้อนสภาพปัญหาทางสังคมที่มีสาเหตุอันเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพบริหารธุรกิจขาดจริยธรรมในวิชาชีพทั้งด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพบริหารธุรกิจ และการทำผิดกฎหมาย ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการขาดจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจนั้นยังคงมีอย่างต่อเนื่อง

สภาพปัญหาทางสังคมที่มีสาเหตุอันเนื่องมาจากการขาดจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจของนักบริหารธุรกิจ จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านบริหารธุรกิจ จำเป็นที่จะต้องตระหนักถึง และหาแนวทางเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจก่อนที่จะก้าวออกไปสู่การประกอบวิชาชีพนี้ในวงการบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาที่ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม ดังเช่น จุดมุ่งหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ.2545) ระบุไว้ในมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านบริหารธุรกิจจึงจำเป็นต้องพัฒนาจริยธรรมให้กับนักศึกษาบริหารธุรกิจก่อนเข้าสู่วิชาชีพบริหารธุรกิจ เพื่อเตรียมให้เป็นนักบริหารธุรกิจที่สมบูรณ์เพียบพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ ความชำนาญด้านการบริหารธุรกิจ และความมีจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจด้วย การพัฒนาให้นักศึกษาบริหารธุรกิจมีจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจนั้น ถือว่าเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาของคณะบริหารธุรกิจ

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมให้นักศึกษาบริหารธุรกิจ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจให้นักศึกษาบริหารธุรกิจ ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพบริหารธุรกิจให้เป็นทั้งผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์และศิลป์ทางด้านบริหารธุรกิจ และเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วย ความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา

แนวคิดทฤษฎี

หลักการพัฒนาจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา

หลักการพัฒนาจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษา ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ตลอดจนสถาบันอุดมศึกษา จะต้องให้ความร่วมมือกันที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ รู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์ รู้จักหลักของเหตุผล โดยมีหลักการพัฒนาจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาดังนี้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544: 356 – 357; พิภพ วงษ์เงิน, 2545: 23; วรียา ชินวรรณ, 2546: 3 – 5 และ Nash, 1990: 8 – 10)

1. สถาบันการศึกษาตั้งขึ้นมาเพื่อรับใช้และให้ประโยชน์แก่นักศึกษา ไม่ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อให้อาจารย์มีงานทำ หรือเจ้าของสถาบันมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ นักศึกษาไม่ใช่ทาสของสถาบันการศึกษา ดังนั้นอาจารย์จะทำอะไรให้คิดถึงประโยชน์ของนักศึกษาให้มาก

2. อาจารย์จะสั่งการใด ก่อนที่จะใช้วิธีอธิบายให้เข้าใจ จะต้องมีการจูงใจเพื่อให้นักศึกษาทำตามหรือเห็นด้วยโดยสมัครใจ ไม่ใช่ใช้วิธีบังคับ นอกจากนี้จะบังคับด้วยมติมหาชนหรือมติของนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่

3. การทำงานใดๆ อาจารย์ต้องคำนึงด้วยว่า “วิธีการ” เหมาะสมหรือไม่ อย่าเห็นแก่ผลลัพธ์อย่างเดียว ต้องให้วิธีการหรือเครื่องมือแก่นักศึกษาในการทำงาน ไม่ใช่ให้ทำอะไรก็ได้ เอาแต่ผลงานอย่างเดียว

4. ความเสมอภาคในหมู่นักศึกษาและในหมู่อาจารย์ ถือวิถีประชาธิปไตยที่ต้องทำในทุก ๆ เรื่อง อย่าให้มีการใช้อำนาจข่มขู่ หรือมีอภิสิทธิ์ในวงการศึกษาเป็นอันขาด เพราะนักศึกษาจะจำเอาสิ่งที่อาจารย์ทำกับเขาแล้วนำไปใช้ ส่วนวิธีสอนหรือหลักการที่อาจารย์สอนให้นักศึกษาจำและบอกให้ทำนั้น เขาจะไม่จำและจะไม่ทำ แต่จะทำอย่างที่อาจารย์ทำ อาจารย์จึงจำเป็นต้องมีจริยธรรมให้เป็นตัวอย่าง และจะต้องสอนด้วยวิธีการสอนที่ถูกต้อง เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้และจำจากวิธีการจริง ดีกว่าจำจากสิ่งที่อาจารย์บอกให้จำหรือแนะนำให้ทำ

5. การสอนในระดับอุดมศึกษา ต้องถือว่าการสอนคือกระบวนการ 2 ทาง คือ อาจารย์ให้ความรู้แก่นักศึกษา และให้โอกาสนักศึกษาออกความคิดเห็น โดยถือว่านักศึกษาแต่ละคนมีความสำคัญ และมีความรับผิดชอบของตนเอง อาจารย์ก็ได้รับความรู้และความคิดจากนักศึกษาไปในตัวด้วย การสอนจึงมีทั้งการให้

และการรับ เพราะอาจารย์ยอมรับนับถือในความสำเร็จของนักศึกษาแต่ละคน และจะต้องซักถามหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ร่วมอภิปรายในชั้นเรียน หรือนอกชั้นเรียนอย่างทั่วถึง

6. สอนให้นักศึกษามีความเคารพมติส่วนใหญ่ในชั้น แต่ต้องเคารพความเห็นของส่วนน้อย คือไม่ใช่ยังไม่ทันให้แสดงความคิดเห็นมากพอก็ให้ลงคะแนนแล้ว อย่างนี้พวกที่มีเพื่อนมากก็จะชนะ ต้องให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นก่อน จึงจะให้ลงคะแนน และแม้ทุกคนจะไม่เห็นด้วย ต้องยอมรับทำตามมติของส่วนใหญ่อีกหลังจากลงคะแนนแล้ว

7. การออกกระเปียบใดๆ ในสถานศึกษา ถ้าจะให้อาจารย์ปฏิบัติต้องมีตัวแทนอาจารย์ร่วมกันด้วย ถ้าจะให้นักศึกษาปฏิบัติก็ต้องให้มีตัวแทนนักศึกษาร่วมด้วยเช่นเดียวกัน และควรให้เขามีโอกาสอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางก่อนจะออกเป็นระเบียบเอามาใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้ 1) เพื่อการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย มีดังนี้

1. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ สำหรับการเตรียมกำลังคนในวิชาชีพบริหารธุรกิจต่อไป

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นผลจากการวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอนที่จะได้นำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น การสอนระดับรายวิชา คณะ และสถาบันการศึกษา เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. จริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจที่มุ่งเน้นเสริมสร้างให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีครั้งนี้ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย เนื่องจากเป็นจริยธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ นักศึกษา เจ้าของสถานประกอบการธุรกิจ และผู้ใช้บริการทางธุรกิจ

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กับการจัดการเรียนรายวิชา 133425 การจัดการกิจการพาณิชยการ (Shipping Management) ของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2550 ทั้งนี้ได้พิจารณาถึงความพร้อมในการร่วมใช้รูปแบบการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน

ระเบียบวิธีวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจสำหรับนักศึกษาบริหารธุรกิจ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การศึกษาสภาพปัญหาการขาดจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือพิมพ์ประจำวันในช่วงเดือนมกราคม 2549 ถึงเดือนธันวาคม 2551 โดยคัดเลือกข่าวหรือบทความที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับการขาดจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจพบว่ามีจำนวน 245 เรื่อง แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะของการขาดจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ ปรากฏว่ามีปัญหาขาดจริยธรรมในด้านบริหารธุรกิจด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 120 เรื่อง ความรับผิดชอบ จำนวน 75 เรื่อง และด้านอื่นๆ เช่น ทำผิดกฎหมาย จำนวน 50 เรื่อง

2. ศึกษาความต้องการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ โดยผู้วิจัยสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการใช้ นักศึกษาบริหารธุรกิจ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้สอน จำนวน 28 คน นักศึกษาจำนวน 31 คน สถานประกอบการ จำนวน 31 คน และผู้ใช้บริการทางธุรกิจ จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามที่ถามถึงจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจที่ต้องการพัฒนาให้นักศึกษา ซึ่งจริยธรรมทางด้านบริหารธุรกิจที่ต้องการพัฒนาให้นักศึกษา 4 ลำดับแรก คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความมีระเบียบวินัย

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจำนวนทั้งหมด 120 คน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าควรมีรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจให้นักศึกษาด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ในขั้นการศึกษวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรม 2) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านนักศึกษา 3) ด้านพัฒนาการ และรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ 4) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านประวัติ และรูปแบบการสอน การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านหลักสูตร และ 5) สังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจ ผลการศึกษานักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่ามีอายุ 20 ปี เป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ในสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ และมีรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ โดยการฟัง ส่วนอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยเป็นอาจารย์ชาย อายุ 58 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเคมี และจบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการ มีรูปแบบการสอนให้ข่าวสารข้อมูล (Information Processing) และการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กับรายวิชาการจัดการธุรกิจพาณิชย์นาวี (133425) ภาคต้นปีการศึกษา 2550 ที่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับหลักการจัดการธุรกิจพาณิชย์นาวี การปฏิบัติงานของเรือประเภทต่างๆ การจัดหาเรือ การวางแผน การเดินเรือ เอกสารเรือ พิธีการศุลกากร ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง อัตราค่าระวางการเช่าเรือ ท่าเรือ กฎหมายทะเล และอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ส่วนผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่มุ่งเสริมสร้างจริยธรรมให้นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 15 เรื่อง โดยการวิเคราะห์อภิธาน เพื่อนำข้อค้นพบจากการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับ พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคือ *ทฤษฎีทางจริยธรรม* หลายๆ ทฤษฎีรวมกัน ได้แก่ ทฤษฎีจริยธรรมที่ใช้ ทั้งทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) ทฤษฎีของโคห์ลเบิร์ก (Kohlberg) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการเสริมแรงหรือ การวางเงื่อนไขปฏิบัติการ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีการกระจายค่านิยม ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำกับ ตนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ และทฤษฎีพฤติกรรมทาง จริยธรรม ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้เน้นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม *รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน* เน้น การอ่าน การดู *บทบาทของผู้เรียน* เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและรับการถ่ายทอด ความรู้จากผู้สอน *รูปแบบการสอน* เน้นเป็นการให้ข่าวสารข้อมูล และใช้กระบวนการทางสังคม *บทบาท ครูผู้สอน* เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยการให้ผู้เรียนได้ดู ได้อ่าน ได้ฟัง และจัดสภาพแวดล้อมและช่วยเหลือ ผู้เรียน *สื่อการเรียนการสอน* เป็นสื่อเพื่อการดู การฟังและเพื่อการลงมือปฏิบัติ *วิธีการวัดผลการเรียนรู้* ใช้ วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายวิธีตามตัวแปรที่ต้องการวัด คือ ด้านพุทธิพิสัยด้วยการสอบถาม การ สังเกต และแฟ้มสะสมงาน ด้านจิตพิสัยด้วยการสอบถาม และการสังเกต ด้านการปฏิบัติด้วยการทดสอบ การสังเกต และแฟ้มสะสมงาน ด้านความรู้ทางจริยธรรม ทั้งการทดสอบ การสอบถาม การสังเกต และแฟ้ม สะสมงาน ด้านความรู้ลึกทางจริยธรรมด้วยการทดสอบ การสอบถาม และการสังเกต ด้านพฤติกรรมทาง จริยธรรมด้วยการทดสอบ การสอบถาม การสังเกต และแฟ้มสะสมงาน ด้านเหตุผลทางจริยธรรมด้วยการ ทดสอบ และการสังเกต ซึ่งมีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียม ความพร้อมของผู้เรียน ขั้นที่ 2 การให้ข่าวสารข้อมูล หรือความรู้ ขั้นที่ 3 การฝึกคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ขั้นที่ 4 การ อภิปรายผลและหาข้อสรุป และขั้นที่ 5 การนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบการเรียนการสอน

ในการออกแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้การยกร่างรูปแบบการเรียนการสอนแล้วพิจารณาจาก ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และอาจารย์ผู้สอนในคณะบริหารธุรกิจ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความชัดเจน ความสะดวกแก่การนำไปใช้ และความสอดคล้องของ องค์ประกอบในด้านต่างๆ ของแผนการสอน ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบประเมินแผนการเรียนการสอน พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันในทุกรายการว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความเหมาะสมแก่ การนำไปใช้ และสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านจริยธรรม ความรู้ จิตพิสัย และทักษะได้ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้คำแนะนำว่าในการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนควรคำนึงถึงการประเมิน วัดอุปประสงค์การสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลอง ใช้

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และ ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย คณะ บริหารธุรกิจ ภาคต้น ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในรายวิชา 133425 การจัดการธุรกิจ พาณิชยนาวี (Shipping Management) โดยผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Plan) ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยปรึกษาหารือ ระดมความคิดและวางแผนในการจัดการเรียนการสอน เช่น เขียนแผนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน กำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น

2. ขั้นการปฏิบัติ (Action) ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนด

3. ขั้นการสังเกต (Observation) ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยสังเกตผลการดำเนินการ เช่น จุดเด่น ปัญหาที่เกิดจากการนำแผนการเรียนการสอนไปปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับบทเรียนและผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

4. ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยนำผลที่ได้จากการปฏิบัติ และการสังเกตมารวบรวมอภิปราย เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ สำหรับนำข้อค้นพบที่ได้มาพัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป

โดยมีการประเมินขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับนำมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน วิธีที่ใช้ในการประเมินระหว่างดำเนินการนั้นใช้เทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ประเด็นหลักของการประเมินระหว่างดำเนินการ ได้แก่

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับรูปแบบการเรียนการสอน โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกระหว่างการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับรูปแบบการเรียนการสอน โดยการสังเกตพฤติกรรม การสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของอาจารย์ผู้สอนที่ได้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

3. ผลของการพัฒนาจริยธรรม ความรู้และทักษะการปฏิบัติในวิชาชีพบริหารธุรกิจ โดยการประเมินตามสภาพจริง และการสังเกต

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

การประเมินผลสรุป (Summative) เป็นการประเมินผลที่เกิดจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ในภาคต้น ปีการศึกษา 2550 จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบวัดจริยธรรมทางธุรกิจในด้านความรู้ทางจริยธรรม เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ และแบบวัดความรู้ด้านจริยธรรมทางธุรกิจ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอน ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน และระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากใช้รูปแบบการเรียนการสอนไปแล้วหนึ่งเดือน เพื่อดูความคงทนในการเรียนรู้ของนักศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยสถิติ Two Repeated Measure Analysis นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในครั้งนี้มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป้าหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

เป้าหมายหลักที่สำคัญของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ก็คือเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจให้นักศึกษา และนอกจากนี้แล้วรูปแบบการเรียนการสอนนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ความคิด ทักษะการปฏิบัติทั้งด้านการทำงาน กระบวนการกลุ่ม และยังมีมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน

2. เนื้อหาสาระ

การจัดเนื้อหาสาระในรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรในเนื้อหาวิชาการจัดการธุรกิจพาณิชยนาวิ (133425) ที่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับหลักการจัดการธุรกิจพาณิชยนาวิ การปฏิบัติงานของเรือประเภทต่าง ๆ การจัดหาเรือ การวางแผน การเดินเรือ เอกสารเรือ พิธีการศุลกากร ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง อัตราค่าระวางการเช่าเรือ ท่าเรือ กฎหมายทะเล และอนุสัญญาระหว่างประเทศ และสอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษา และเหตุการณ์ เช่น การนำเสนอข่าวกรณีเรือโดยสารถูกพายุกลางทะเล เพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงการนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปใช้ในสถานการณ์จริง

3. กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านรูปแบบการเรียนรู้ (Learning styles) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถสร้างองค์ความรู้เองได้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทั้งงานในลักษณะกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้จัดสภาพแวดล้อม และผู้จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้น ท้าทายความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความสนุก เพลิดเพลิน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการสอนในขั้นตอนนี้ เพื่อให้ นักศึกษาพร้อมที่จะเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้คอยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักศึกษาพร้อมที่จะ เรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับจากผลการเรียนรู้ที่ผ่านมา เช่น การเขียนอนุทิน การเรียนรู้ของนักศึกษา การเล่า ข่าวเหตุการณ์ที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับการเรียนเนื้อหาใหม่ ให้นักศึกษารู้จุดมุ่งหมายของการเรียนในแต่ละ ครั้ง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 2 การให้ข่าวสารข้อมูล หรือความรู้ วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอด เพื่อให้ นักศึกษาได้เกิด ความรู้ความเข้าใจก่อน เช่น การบรรยาย การแจกเอกสารประกอบการสอน การให้นักศึกษาได้ชมวีดิทัศน์ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 3 การฝึกคิดวิเคราะห์วิจารณ์ วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ เพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และทักษะการทำงานกลุ่ม โดยผู้สอนจะกำหนดสถานการณ์ ภาระหน้าที่มาให้นักศึกษาได้ฝึกคิดวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อแก้ปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการแบ่งกลุ่ม

นักศึกษาที่จะร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีการฝึกปฏิบัติวางแผนการทำงานร่วมกัน ดำเนินการตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นที่ 4 การอภิปรายผลและหาข้อสรุป วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มจะนำเสนอผลงานของตนหน้าชั้นเรียน แล้วผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานทั้งจุดเด่น และจุดด้อย แล้วร่วมกันหาข้อสรุป

ขั้นที่ 5 การนำไปประยุกต์ใช้ วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้เพื่อให้ นักศึกษาได้นำประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ โดยร่วมกันอภิปรายต่อยอดจากการสรุป องค์ความรู้ในขั้นตอนที่ 4 เพื่อให้เห็นแนวทางการนำความรู้ หรือประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับ ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ

4. สื่อการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การสอน และความสนใจของผู้เรียน เช่น วิดีทัศน์ วีซีดี เอกสารประกอบการสอน กรณีตัวอย่าง ข่าว เหตุการณ์ และการศึกษาคูณจากแหล่งการเรียนรู้

5. การประเมินผลการเรียนรู้

การวัดจรรยาธรรมในการวิจัยครั้งนี้วัดครอบคลุม 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบด้านความรู้ ใช้วิธีการวัดโดยการสอบถาม การสังเกต การทดสอบ การเขียนอนุทิน และแฟ้มสะสมงาน

องค์ประกอบด้านความรู้ลึก เป็นการวัดเกี่ยวกับความรู้ลึก การให้เหตุผล ใช้วิธีการวัดจากการ สอบถาม การใช้แบบวัด การเขียนอนุทิน และการสังเกต

องค์ประกอบด้านพฤติกรรม เป็นการวัดเกี่ยวกับลักษณะที่แสดงออก ใช้วิธีการวัดจากการสังเกต และแฟ้มสะสมงาน

ผลเมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้แล้วพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามี ประสิทธิภาพคือ

1. นักศึกษาพัฒนาผลการเรียนรู้ และมีความคงทนในการเรียนรู้ด้านจรรยาธรรมทั้งความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร และอื่นๆ เช่น การมีสัมมาคารวะ ความสามัคคี การมีน้ำใจ

2. นักศึกษาพัฒนาผลการเรียนรู้ในด้านสติปัญญา คือ ความรู้ ความจำ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์

3. นักศึกษาพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการวางแผนการทำงาน ทักษะด้านการนำความรู้ไปใช้ ทักษะด้านการเขียน

4. นักศึกษาพัฒนาตนเองในด้านอื่นๆ เช่น ด้านบุคลิกภาพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การฟัง การพูด เป็นต้น

5. นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อร่วมชั้นเรียน และผู้สอน

6. ผู้ร่วมวิจัยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน และผู้วิจัย

จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจสำหรับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ผลจากการวิจัยสามารถให้ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพคือสามารถเสริมสร้างให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพบริหารธุรกิจได้ นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ ให้แก่นักศึกษาด้วย ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ทักษะการปฏิบัติ ดังนั้นจึงควรมีการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนนี้เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแพร่หลายต่อไป แต่ควรคำนึงถึงความพร้อมของสื่อ เอกสารประกอบการสอน ความยืดหยุ่นในการจัดสรรเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งแก่นักศึกษาให้มองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ว่ามาเรียนคงไม่ใช่เพื่อคะแนนเท่านั้น แต่รูปแบบการเรียนการสอนนี้จะช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษามีจริยธรรม ความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไปหรือการทำงานในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ผลจากการสำรวจจริยธรรมที่ต้องการเสริมสร้างให้แก่นักศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลและจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากข่าวและเหตุการณ์ พบว่าจริยธรรมหลักที่ได้นำมาเพื่อพัฒนาให้แก่นักศึกษามี 4 ด้านคือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัยเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้แล้วศึกษาดูผลที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมหรือคุณลักษณะของนักธุรกิจทางด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในแต่ละช่วงเวลาด้วย

2. ผลของประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นผลการวิจัยที่มาจาก การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้กับวิชาหนึ่งของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เท่านั้น ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนในภาพกว้างยิ่งขึ้น โดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ในสภาพการณ์อื่นๆ เช่น ในรายวิชาอื่น ชั้นปีอื่น คณะวิชาหรือมหาวิทยาลัยอื่น

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นผลการวิจัยที่ได้จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ โดยการประยุกต์แนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ร่วมวิจัยเพียงคนเดียว ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่มีจำนวนผู้ร่วมวิจัยมากขึ้น หรืออาจเปลี่ยนแบบแผนการวิจัย เช่น เป็นแบบแผนการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) เพื่อให้สามารถควบคุมตัวแปรที่อาจส่งผลต่อผลการวิจัยได้มากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาเพื่อติดตามผลนักศึกษาที่ผ่านการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ ทั้งใน ด้านจริยธรรม ความรู้ ทักษะปฏิบัติ และการนำประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ เช่น การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน